

Małgorzata Tuszyńska, Mirosław Pietrzak, Franciszek Rożnowski

Opalenie, woj. gdańskie, St. 1, AZP:
24-45

Informator Archeologiczny : badania 23, 53-54

1989

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

żuźła znajdującą się na działce nr 1454 należącej do Adama Kozłowskiego. Na głębokości 25 cm odsłonięto zachowany poziom piecowiska. Piecowisko to należy zaliczyć do klasycznych piecowisk świętokrzyskich uporządkowanych, dwuciągowych (2 x 4) i posiadało pozostałości 72 kotlinek, po 36 w lewym i prawym ciągu.

Piecowisko to zostało zaprezentowane uczestnikom Międzynarodowego Sympozjum Archeometalurgii, którzy w dn. 20 września brali udział w doświadczalnym wytopie obok muzeum w Nowej Słupii.

W czasie badań uzyskano informację o znalezieniu na położonej w pobliżu parceli nr 1452, fragmentów dużego naczynia zasobowego typu „Krausengefässe” z późnego orkesu wpływów rzymskich.

Równolegle prowadzone były weryfikacyjne badania inwentaryzacyjne stanowisk dymarskich na terenie Mirocic i Baszowic w gm. Nowa Słupia. W wyniku tych badań zweryfikowano i zarejestrowano łącznie 109 stanowisk dymarskich.

Nowy Łowicz, gm. Kallisz Pomorski,
woj. koszalińskie,
St. 2, AZP:31-17

Muzcum Okręgowe w Koszalinie

Badania prowadziła mgr Krystyna Hahuła. Finansował WKZA i Muzeum Okręgowe w Koszalinie. Drugi sezon badań. Cmentarzysko kurhanowe kultury wielbarskiej i cmentarzysko kultury łużyckiej.

Celem badań, oprócz zakończenia eksploracji obiektów w kurhanie 23 było, zbadanie kurhanów usytuowanych na południowo-zachodnim skraju cmentarzyska i ustalenie chronologii tej strefy.

W kurhanie 23, posiadającym wieniec kamienny u podstawy ziemnego nasypu zakończono eksplorację centralnie usytuowanego grobu szkieletowego. Pochówek — najpewniej dziecka — zawierał m. in. część bransolety ze żmijowatą główką, z fazy B2/C1. Ustalono również przynależność do kultury łużyckiej obiektu odkrytego pod kamieniami z północnego łuku wieńca.

Pod nasypem najbardziej na południowy zachód wysuniętego kurhanu nr 16 odkryto dwa jamowe groby z fazy B2a okresu rzymskiego i natrafiono na cmentarzysko kultury łużyckiej. Z grobów kultury wielbarskiej: grób nr 2 zawierał m. in. przepalone naczynia grupy IV, Xa, XIII wg R. Schindlera oraz zapinkę brązową A V 148, natomiast grób nr 3 m. in. nadtopioną zapinkę A III 61.

W przypadku kurhanu 15 wtórnie wykorzystano we wczesnym okresie rzymskim obiekt kultury łużyckiej. Groby ciepłopalne pochodzące z fazy B2a okresu rzymskiego bądź wkopano w istniejący nasyp (grób 4), bądź złożono na jego stropie (grób 8 i podwójny grób 1) i powtórnie przysypano kolejną warstwą ziemi. W grobie 1 poza popielnicą (grupa XbB) znaleziono m. in. część zapinki A III, serii pruskiej.

Obydwa zbadane kurhany ze strefy południowo-zachodniej cmentarzyska pochodzą z fazy B2a okresu rzymskiego. Z dużą dozą prawdopodobieństwa można w tej strefie dopatrywać się początków cmentarzyska kultury wielbarskiej.

Na cmentarzysko kultury łużyckiej natrafiono w trakcie badań kurhanów nr 15 i 16, na skraju wyniesienia, opadającego dość gwałtownie w kierunku południowym ku dolinie starej Drawy. Prawdopodobnie rozciąga się ono w kierunku północnym, co najmniej do wysokości kurhanu 23, gdzie odkryto obiekt tej kultury. Była to jama kształtu walcowatego, o średnicy około 1 m i zbliżonej głębokości, prawie w całości wypełniona muszlami małży, z nielicznymi kośćmi zwierzęcymi i ułankami ceramiki.

Odkryto dotąd 13 grobów kultury łużyckiej (w tej liczbie również podwójne), zróżnicowane pod względem formy. Pod kurhanem 15 natrafiono na prostokątny, usytuowany na osi E-W, bruk kamienny z grobami ciepłopalnymi, w tym jednym popielnicowym. Ponadto wystąpiły groby m. in. popielnicowe, podkłoszowe, jamowe ze zsypanym stołem oraz skupiska podfuszonych naczyń, bezładnie zrzuconych do grobu razem z przepalonymi kośćmi. Licznie odkryte naczynia reprezentują różnorodne formy, są to m. in. naczynia dwustożkowate, wazy, misy, chropowate szerokokotworowe naczynia, doniczkowate, dwuoszne z jajowatym brzuścem oraz czepak, amfora, dzban, a także ułamki naczyń zdobionych techniką paznokciową. Poza ceramiką odkryto brzytwę półksiężycowatą i 4 obrączki brązowe.

Większość pochówków pochodzi najprawdopodobniej z IV okresu epoki brązu. Cmentarzysko kultury łużyckiej w Nowym Łowiczu było dotychczas niezane, ale odkryto tu wcześniej podobnie datowany skarb ozdób z brązu.

Materiały znajdują się w Muzeum Okręgowym w Koszalinie.

Badania będą kontynuowane.

Opalenie, woj. gdańskie,
St. 1, AZP: 24-45

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

Badania prowadzili mgr mgr Małgorzata Tuszyńska i Mirosław Pietrzak przy współpracy dr. Franciszka Rożnowskiego z Katedry Biologii WSP w Słupsku. Finansował WKZ w Gdańsku. Drugi sezon badań. Cmentarzysko płaskie kultury wielbarskiej.

Badania prowadzono w zachodniej części cmentarzyska, gdzie przebadano obszar 2 arów odsłaniając 19 pochówków. Wśród nich było 9 grobów szkieletowych, 7 jamowych, 2 popielnicowe oraz 1 grób kłoszowy z okresu lateńskiego.

Większość grobów szkieletowych (7) datowanych jest na fazę B2/C1, wystąpiły w nich zapinki brązowe V grupy (Al V, 95 i 128) oraz II grupy (Al II, 41); na fazę B2 (wcześnie) — 2 groby.

Groby ciałopalne (9), jamowe i popielnicowe w większości wypadków były uszkodzone i zawierały szczątkowy materiał zabytkowy. Jeden z nich, grób nr 24 zawierał 2 zapinki brązowe (Al VI, 167) zachowane fragmentarycznie oraz jedną (Al VI, 170), które pozwoliły datować go na schyłkową fazę C1. W grobach popielnicowych wystąpiły naczynia grupy II-giej i VIII-jej wg R. Schindlera.

Materiały znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

Ze względu na systematyczne niszczenie cmentarzyska (uprawa roli i wybieranie płasku) planuje się kontynuację badań.

Ostłonki, woj. wrocławskie St. 1 patrz necolit

Parypse, gm. Chelm,
woj. chełmskie,
St. 1A, AZP: 79-89/12

Muzeum Okręgowe w Chelmie

Badania prowadzili: A. Bronicki i W. Mazurek. Finansowało Muzeum Okręgowe w Chelmie. Piec do wypalania wapna z okresu wpływów rzymskich C (?).

Stanowisko zlokalizowane jest w niemal zupełnie płaskim terenie, około 400 m od zabudowań wsi Horodyszce, na lewym brzegu rzeki Garki, która niedaleko wpada do rzeki Uherki.

O odkryciu obiektu o konstrukcji kamienniej, powiadomił pracowników Muzeum Adam Stawski z Horodyszcz.

Stwierdzono znaczny stopień zniszczenia obiektu, który ze względu na formę jak i wypełniko uznano za piec o niewiadomym przeznaczeniu. Zachowany strop pieca w części zachodniej zaczynał się od ok. 40 cm, zaś w części wschodniej aż od ok. 70 cm od powierzchni ziemi. Zachowana dolna część pieca jest w profilu podłużnym i najprawdopodobniej poprzecznym nieckowata, jego os podłużna leży na linii W-E. Wymiary zachowanego stropu wynoszą ok. 2,5x1,8 m, maksymalna głębokość ok. 1,4 m. Plan płaski obiektu był owalny. Ściany pieca wykonane zostały z mniej lub bardziej obróbnionych kamieni wapiennych oraz pojedynczych kamieni granitowych-narzutowych, spojonych pomarańczową obecnie zaprawą gliniano-wapienną(?), silnie spieczoną. Dno, zagłębione w marglistym calcu, nie było wyłożone kamieniami, a jedynie w części wschodniej położone były pojedyncze kamienie znacznych rozmiarów. Wypełniko jamy pieca stanowiła niejednolita warstwa silnie przepalonych węgla drzewnych, wymieszanych z ziemią, również silnie przepaloną, oraz licznymi, większymi lub mniejszymi grudkami i brytami przepalanej polepy wapienno-glinianej(?) o barwie pomarańczowej i jasnobłękowej. Najsilniej przepalone zostały w trakcie użytkowania partie przysięcenne pieca, co sugerowałoby stosowanie naturalnego ciągu powietrza. Przeciwno tej tezie przemawiałby jednak fakt odkrycia wewnątrz pieca, przy ścianie północnej, na gł. ok. 30 cm poniżej zachowanego stropu, śladów konstrukcji przypominającej ruszta. Pojedynczy fragment naczynia, jaki znaleziono w obrębie ściany pieca pochodzi najprawdopodobniej z garnca toczącego na kole, co sugeruje datowanie całego obiektu na OWR C. Pieca o podobnej konstrukcji, znane m. in. z Pruszcza Gdańskiego oraz Kołozębina, a datowane również na okres wpływów rzymskich, zdają się to datowanie dla pieca z miejscowości Parypse potwierdzać.

Płoski, gm. Wąsosz woj. leszczyńskie St. 3 patrz okres halczacki

Pruszcz Gdański, woj. gdańskie,
AZP: 14-44/18

Muzeum Archeologiczne w Gdańsku

Badania prowadzili mgr mgr Małgorzata Tuszyńska i Mirosław Pietrzak. Finansował WKZ w Gdańsku i Urząd Miasta w Pruszcze Gdańskim. Drugi sezon badań. Cmentarzysko płaskie kultury wielbarskiej z okresu wpływów rzymskich.

Kontynuowano prace we wschodniej części cmentarzyska. Założono dwa sondażowe wykopy, w miejscach nie zajętych przez budowę. Powierzchnia wykopów wynosiła ok. 120 m². Odkryto 4 groby — 2 ciałopalne, popielnicowe i 2 szkieletowe.

W grobach popielnicowych wystąpiły resztki naczyń (VI gr. wg R. Schindlera), stopione paciorki szklane o kształtach kulistych i walcowatych, przeliki gliniane, ułamki dwóch grzebieni rogowych, zapinka brązowa (Al VI, 167), 3 pierścienie spiralne z brązu zdobione wolutami oraz kawałki pucharka szklanego (typ E 239?).

Groby szkieletowe były obrabowane jeszcze w starożytności; wśród zabytków zachowały się: zapinka brązowa z gasienicowatym kabłąkiem („Raupefibel”), fragmenty naczyń glinianego (VI gr. wg R. Schindlera), 2 sprzączki żelazne, ułamki grzebienia rogowego, kółeczko srebrne, paciorek bursztynowy, toczony.

Na uwagę zasługuje grób nr 13, w którym stwierdzono wkop rabunkowy, gdzie zaobserwowano wtórne, celowe ułożenie kości szkieletu w różnych miejscach i na różnych wysokościach.

Materiały znajdują się w Muzeum Archeologicznym w Gdańsku.

Przewiduje się kontynuację badań ratowniczych.

Pruszcz Gdański, woj. gdańskie St. 7 patrz okres lateński